

שְׁלוֹה בְּאֶרְמוֹנֵיךְ - בכנסת ישראל

הגן הארכאולוגי הייחודי שנחנך לאחרונה בכנסת ישראל הוקם במטרה לחזק את הקשר בין ההווה לעבר. הגן מאפשר מבט חטוף ברבדיה של ירושלים לתקופותיה וחושף טפח ממקורותיה.

תצלומי לוחות עץ מגולפים על גבי קרמיקה במתחם התקופות האסלאמיות. הלוחות המקוריים גולפו בתקופה האומאית במאה השמינית לספירה. הלוחות, שאינם אחידים באיכותם, אורכם ועבים, שימשו לעיצוב חלקים פנימיים במבנים: קורות, מחיצות, דלתות, מעקות ועוד. העיטורים נעשו בתבליט ובחריתה. הדגמים הצמחיים והגאומטריים המשיכו מסורות מזרחיות ומערביות, בדומה ליצירות אמנות אחרות מאותה תקופה. הקומפוזיציה הכללית אחידה, אך הפרטים השונים מצביעים על יצירתיות וחופש ביטוי אמנותי.
מוצא: מסגד אל-אקצא. צילם: ניקי דוידוב, רשות העתיקות

אבן מחומת הר הבית מתקופת בית שני, אל מול הכנסת. צילם: ניקי דוידוב, רשות העתיקות

כוללת צמחים טיפוסיים לארץ ישראל בתקופות קדומות. התצוגה, הצמחייה המגוונת שיוצרת הצללה, והספסלים הפזורים יוצרים אווירה מיוחדת. הגן ישמש כמקום התבוננות, התרגעות וחשיבה בפאתי משכן הכנסת הפעיל, ישולב במסלול הסיור המודרך ויהיה פתוח לציבור מבקרי הכנסת.

אוצרת: ד"ר חוה כץ, רשות העתיקות
אדריכל: מלצר איגרא כהן - אדריכלים מעצבת: רונית לומברוז

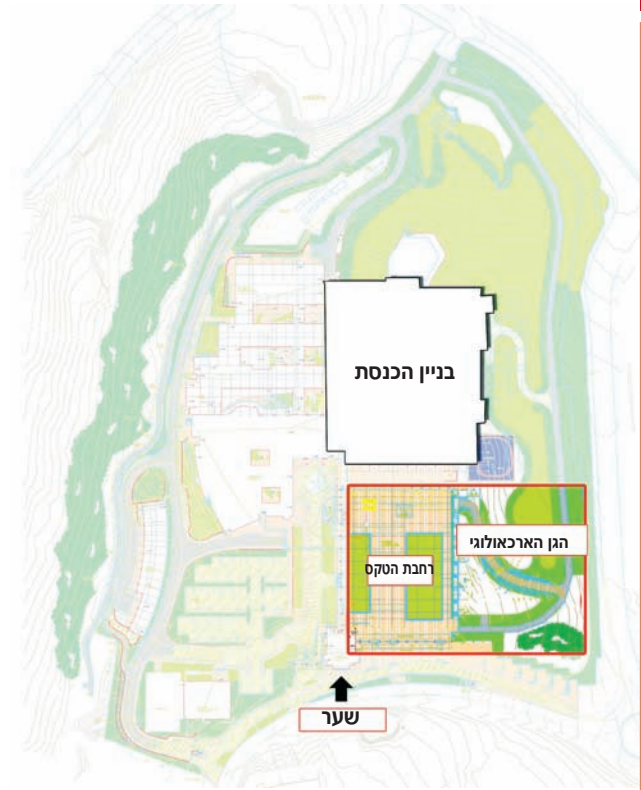
גאומטריים, ובכל אחד מהם משובץ בעל חיים. בין הדמויות המעטות ששרדו - אייל ותמנון שאינם חלק מנוף ירושלים. הטבע היה מקור השראה לאמן, אך נראה שהוא אימץ דמויות ממקומות אחרים.

מסלול הביקור מאפשר גישה נוחה לאנשים עם מוגבלות בניידות. כל ההסברים כתובים בשלוש שפות: עברית, ערבית ואנגלית, והם מלווים באיורים ובתצלומים. הצמחייה עוצבה בהתאמה מלאה לחלקים השונים של הגן, והיא

משקלה של האבן שבתצוגה כחמש טונות. כמו כן בתצוגה כתובות הקדשה עתיקות בלטינית, ביוונית, בגאורגית ובערבית; פריטים ארכיטקטוניים מגוונים, כרכובים מעוטרים במוטיבים צמחיים מסוגננים, תווי סתתים חקוקים באבן, עמודי מרפק מגולפים ופסיפסים מרשימים, דוגמת הפסיפס מנחל קדרון, שהשתייך לרצפת אולם הכניסה במנזר גדול, ועשוי באיכות מעולה. הקטע ששרד במרכז האולם היה מעין שטיח שעליו פזורים מדליונים תחומים בעיטור חבל ובמוטיבים

רצפת פסיפס מנחל קדרון (ממערב לשכונת ערב אל-סוואהרה). צילם: ניקי דוידוב, רשות העתיקות

מיקום הגן הארכאולוגי מימין לבניין המרכזי במתחם הכנסת. אדריכל: נחום מלצר

של הר הבית. האבן המונומנטלית אופיינית לבנייה ההרודיאנית בשלהי הבית השני. בנייה הגוית ניכרת בגודל האבנים, בבנייה יבשה ללא חומר מליטה ובסיתות שוליים. סגנון הסיתות הזה עוצב באמצעות אזמל משונן שהותיר במרכז האבן זיו בולט ומהוקצע ויצר משחק של אור וצל. נדבכי האבנים הונחו במדרג נסוג כלפי פנים, שיטה שהוסיפה לעצמת החומה. האבנים הובאו למתחם הר הבית בעיקר ממחצבות קרובות שמצפון לעיר. משקלן נע משתי טונות עד לעשרות טונות ואף יותר.

רשות העתיקות הגתה, יזמה והקימה את הגן הארכאולוגי במסגרת פעילותה, להצגת ממצאים מחפירות שונות בתצוגות ארכאולוגיות ברחבי הארץ והעולם, במגמה לקרב את הציבור למורשת התרבותית של ארץ ישראל. הקמת הגן התאפשרה הודות לתרומתו הנדיבה של שאול אי פוקס ומשפחתו וארכה כשנה.

התערוכה מכילה 50 פריטים אדריכליים, רובם נחשפים לקהל לראשונה. בין הממצאים אבן מהפינה הדרומית-מזרחית

התערוכה מחולקת לשישה מתחמים מתקופת הבית השני ועד לתקופה העות'מאנית, והמוצגים בכל אחד מהם מאירים נושאים מגוונים בליווי הסברים והמחשות. הפריטים האדריכליים משקפים את הבנייה המונומנטלית בירושלים לדורותיה, שבחלקה אף מתועדת בכתובים. אלה משלימים את סיפורם של המבנים הקדומים שהם חלק בלתי נפרד ממרקם העיר בהווה. כל המוצגים התגלו בסקרים ובחפירות ארכאולוגיות שהחלו במאה ה-19 ונמשכים גם היום.

כתובת הקדשה בלטינית

שבר של לוח אבן שעליו חקוקה כתובת הקדשה בלטינית לכבוד הקיסרים ספטימיוס סוורוס ובנו ספטימיוס באסיאנוס (קאראקאלה), לרגל השלמת מפעל בנייה בקולוניה איליה קפיטולינה קומודיאנה. אזכור שמה של פלאוטילה, אשתו של ספטימיוס סוורוס בשנים 202-205 לספירה, תוחם את זמנה של הכתובת. לוח האבן הוכן בידי פרנסי העיר (הנציב או מפקד הלגיון), ונראה שאורכו המקורי היה לפחות שישה מ'. האבן הותקנה בריצוף הרחבה שמדרום להר הבית, וכמו אבנים רבות אחרות מקירות מבנים ומאבני ריצוף של ימי הבית השני היא שימשה במשך דורות רבים. בתחילת המאה השלישית לספירה נעקרה האבן ממקומה ונחרתה עליה כתובת הזיכרון. בימי השלטון האומאי שובחזרו והשתמשו באבן לריצוף. מוצא: הרחוב ההרודיאני מדרום להר הבית.

חשיבות הפסיפסים בתקופה הביזנטית

רצפות פסיפס שימשו בירושלים כבר בתקופת הבית השני, אך שכיחותן במבני ציבור ובבתים פרטיים הייתה רבה ביותר בתקופה הביזנטית. ריבוי בעלי המלאכה והייצור הזול של אבני הפסיפס הגבירו את השימוש בטכנולוגיה זו לכיסוי רצפות מבנים ומשטחים תעשייתיים. חלק מהפסיפסים היו גסים, פשוטים ואחידים, ואחרים היו מעוטרים בצבעים ובדגמים מורכבים. ברצפות נקבעו כתובות מגוונות: פסוקים מכתבי הקודש, ציון מאורעות או כתובות הקדשה.

